

Hoe werkt een TELESCOOP ?

Frits de Mul

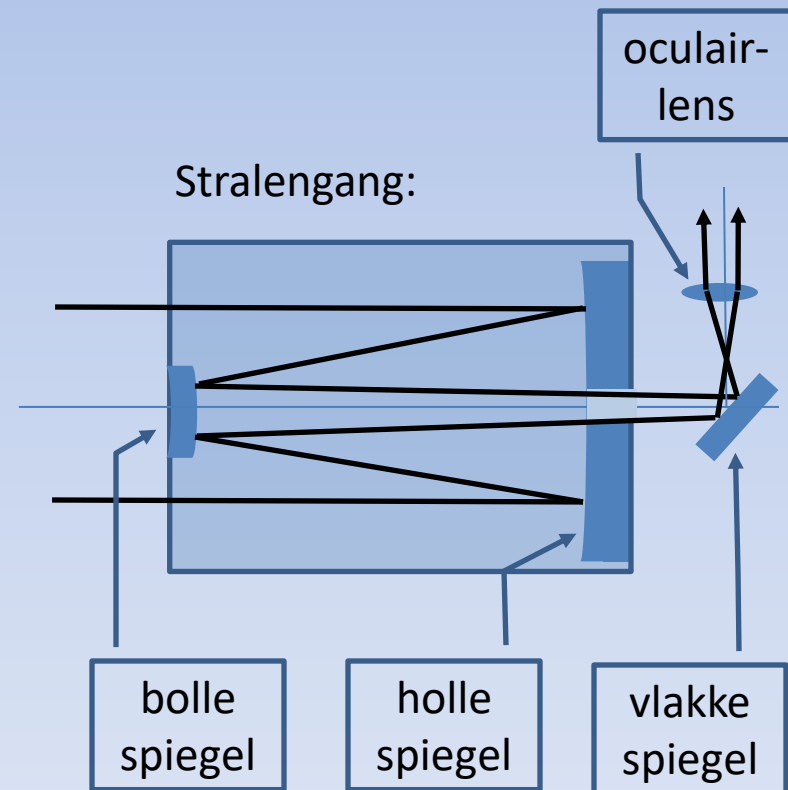
oktober 2016

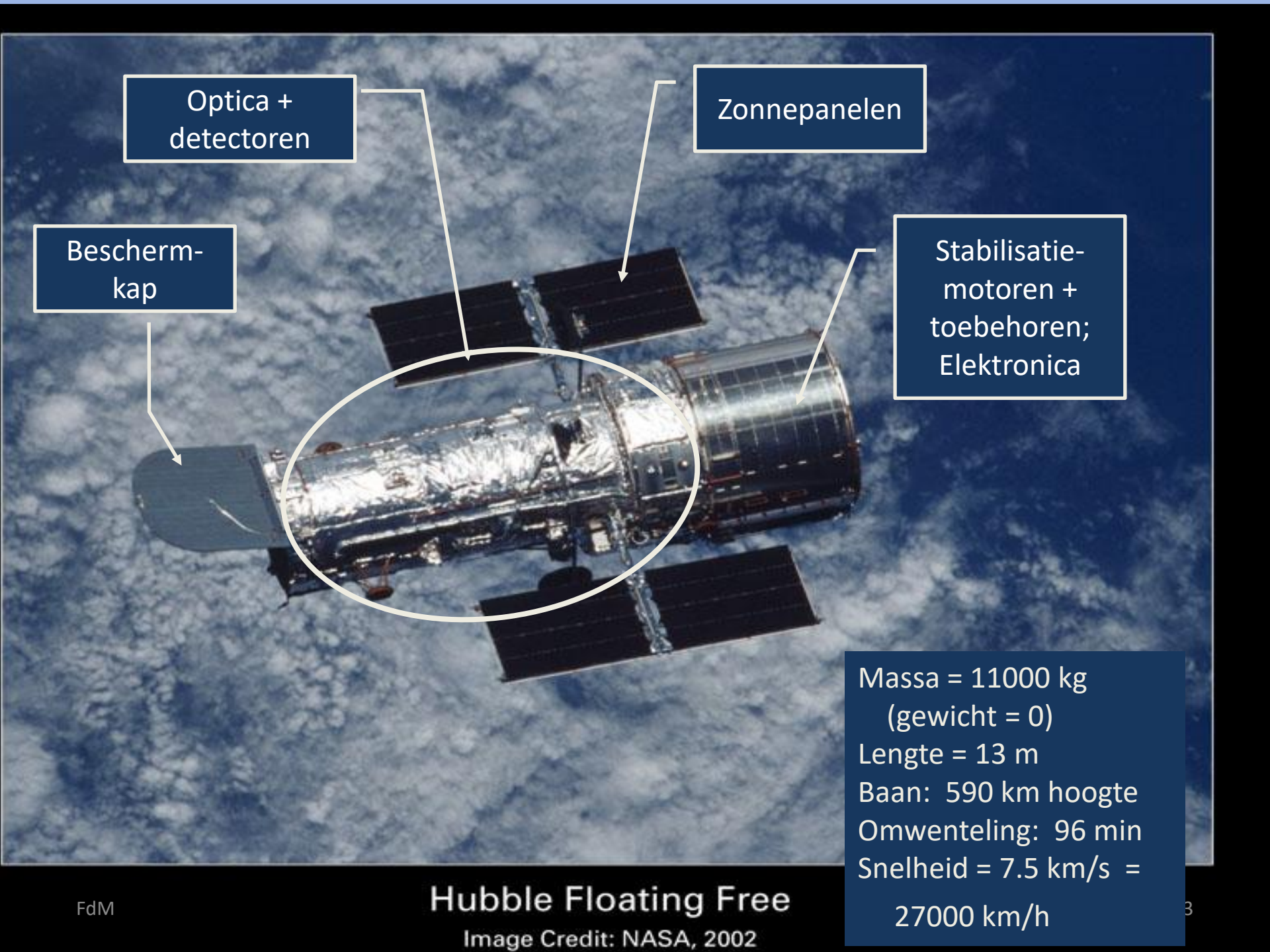
www.demul.net/frits

De COSMOS – Telescoop

Meade LX200 ACF 16 inch

Optica +
detectoren

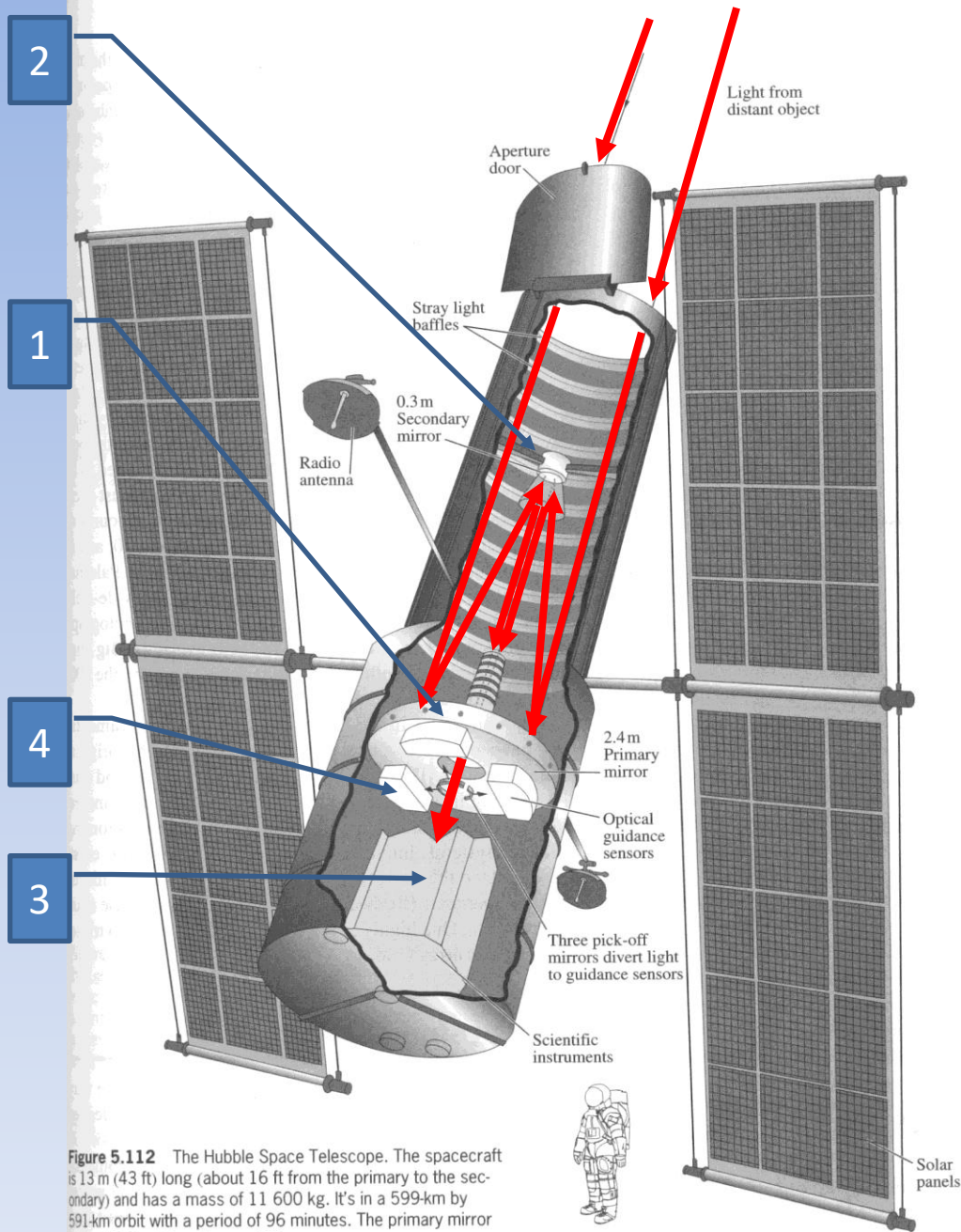
Zonnepanelen

Bescherm-
kap

Stabilisatie-
motoren +
toebehoren;
Elektronica

Massa = 11000 kg
(gewicht = 0)
Lengte = 13 m
Baan: 590 km hoogte
Omwenteling: 96 min
Snelheid = 7.5 km/s =
27000 km/h

Hubble Floating Free

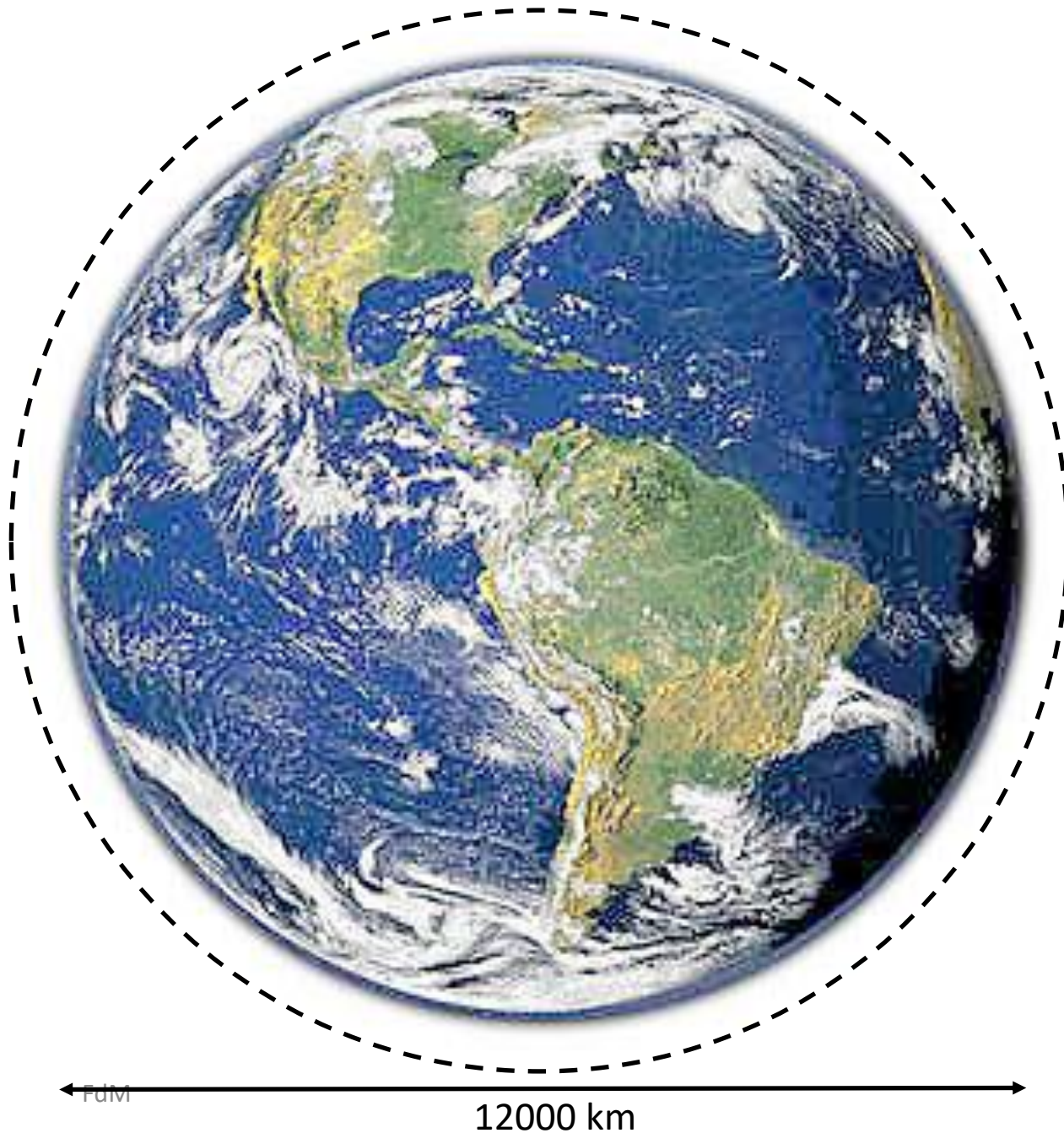
De Hubble Telescoop:

Stralengang:

1. Primaire spiegel (2.4 m diam., hol, parabolisch)
2. Secondaire spiegel (30 cm diam., bol)
3. Detectoren + elektronica
4. Extra: naar richtingsensoren

De Hubble Telescoop en de Cosmos Telescoop hebben overeenkomstige stralengang.

Hubble telescoop:

Hoogte = 590 km

Vergelijk met de
diameter van de aarde
= 12000 km

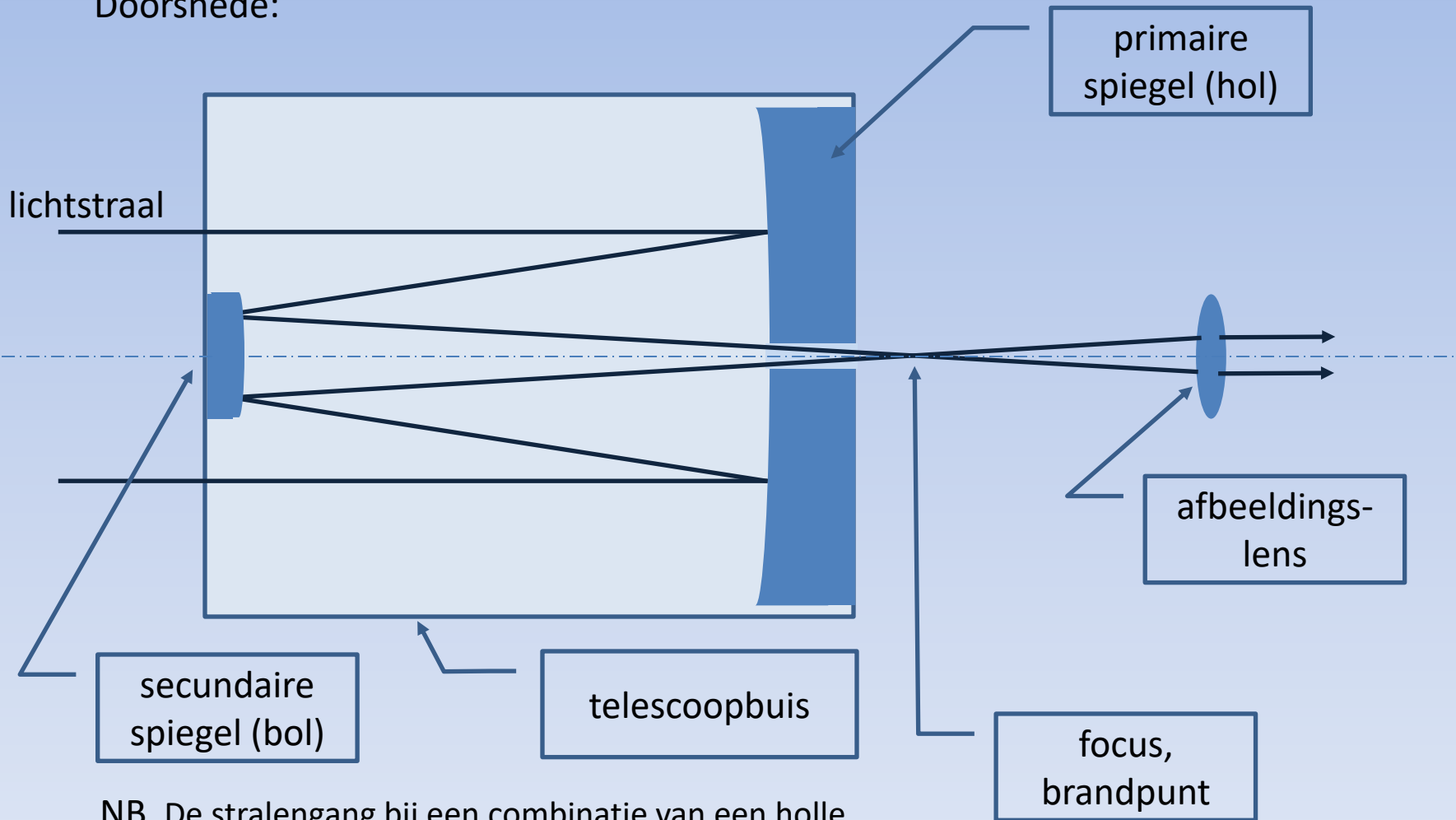
Vergelijking:
Bij een bol van
1 m diameter
zou de hoogte
5 cm zijn

Hoe werkt een TELESCOOP ?

1. De **Hubble** en **Cosmos** Telescopen
2. Afbeelding door een **lens**
3. Idem. van een voorwerp **ver weg**
4. Afbeelding met een **holle spiegel** van een voorwerp ver weg
5. Van holle spiegel naar **telescoop**; soorten
6. Telescoop: de **astronomische telescoop**.
7. De **COSMOS telescoop**.
8. Bonus: waarom is een satelliet **gewichtloos**?

1. De Hubble en Cosmos Telescopen

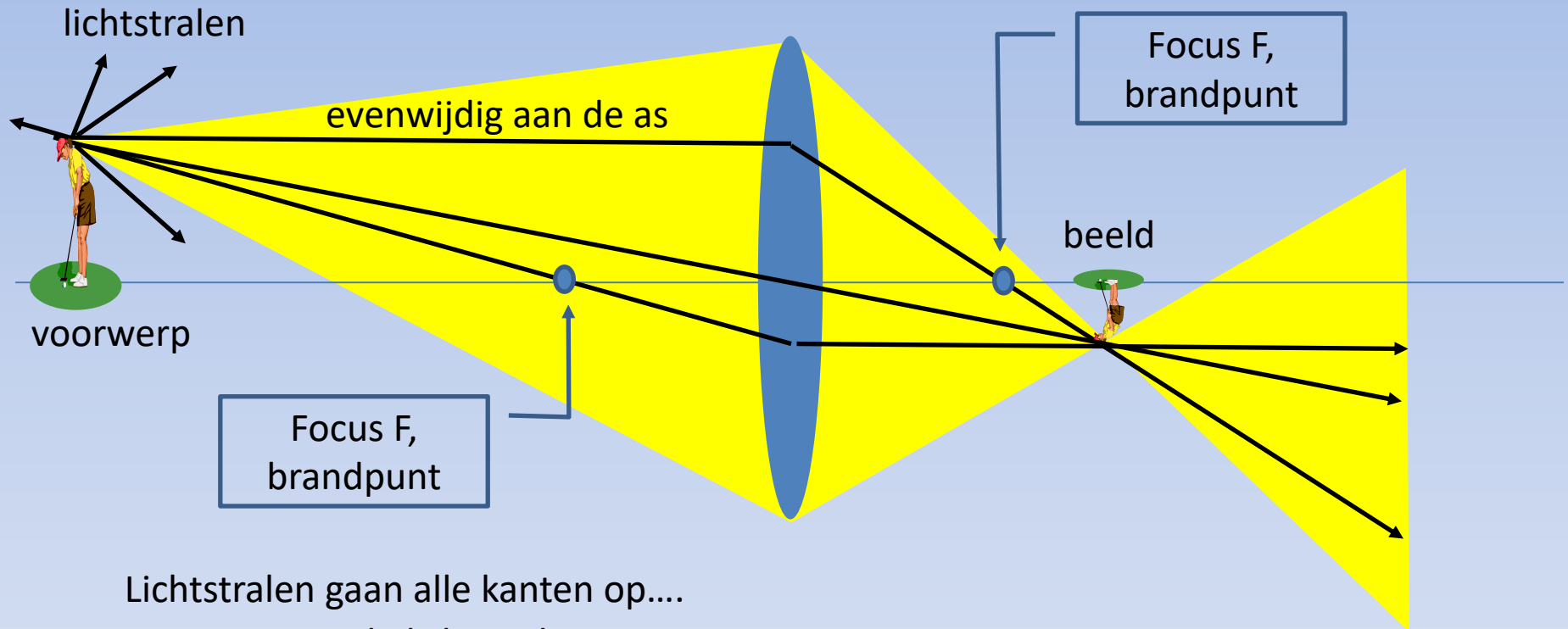
Doorsnede:

NB. De stralengang bij een combinatie van een holle en een bolle spiegel is complex.

2. Afbeelding door een lens

Hoe maakt een lens een beeld van een lichtgevend voorwerp ?
We kijken hier tegen de **zijkant** van de lens aan.....

Lichtstralen gaan alle kanten op....

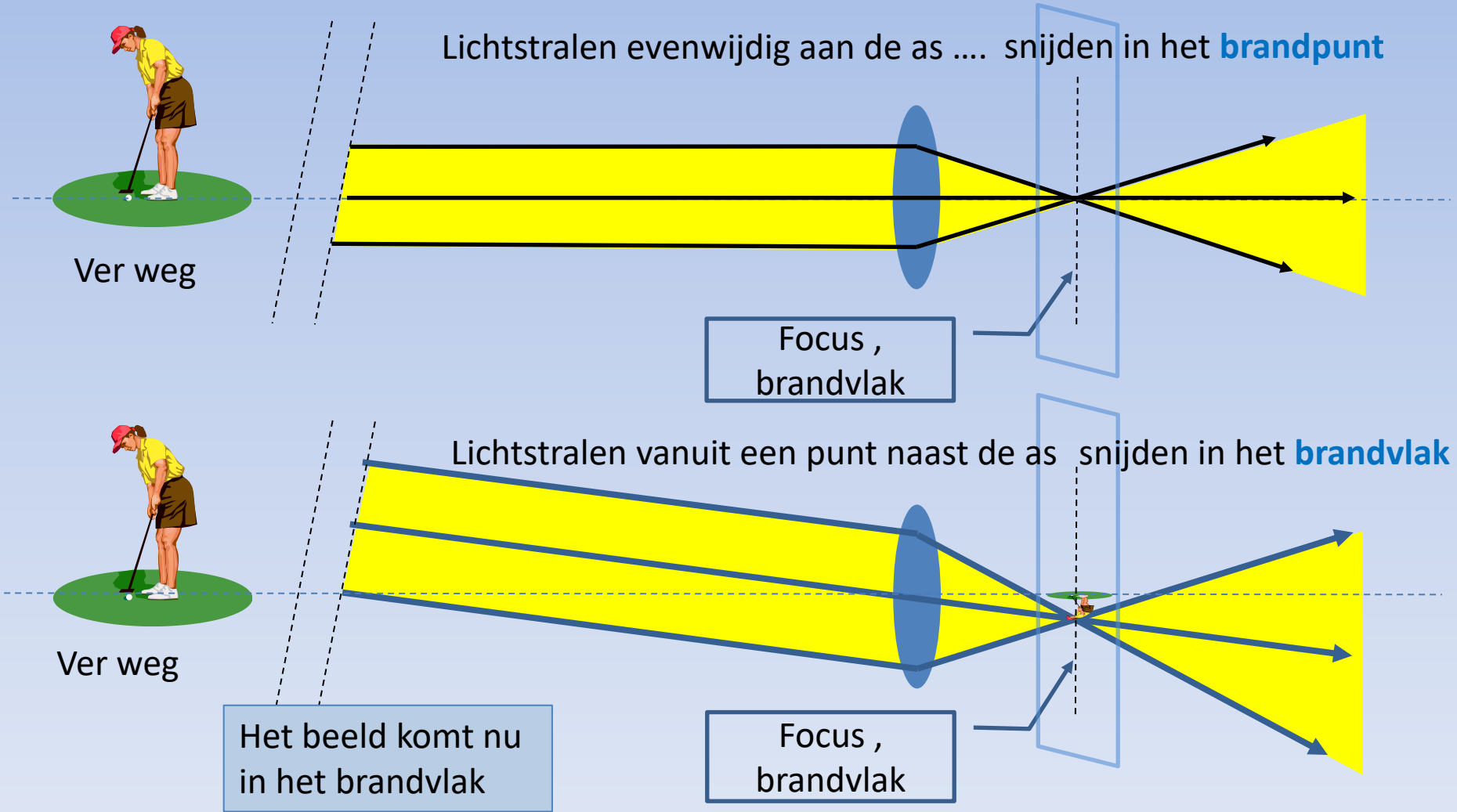
Er zijn 3 speciale lichtstralen:

1. Invallend evenwijdig aan de as → doorgaand door brandpunt
2. Invallend door brandpunt → doorgaand evenwijdig aan de as
3. Invallend door middelpunt → rechtdoor

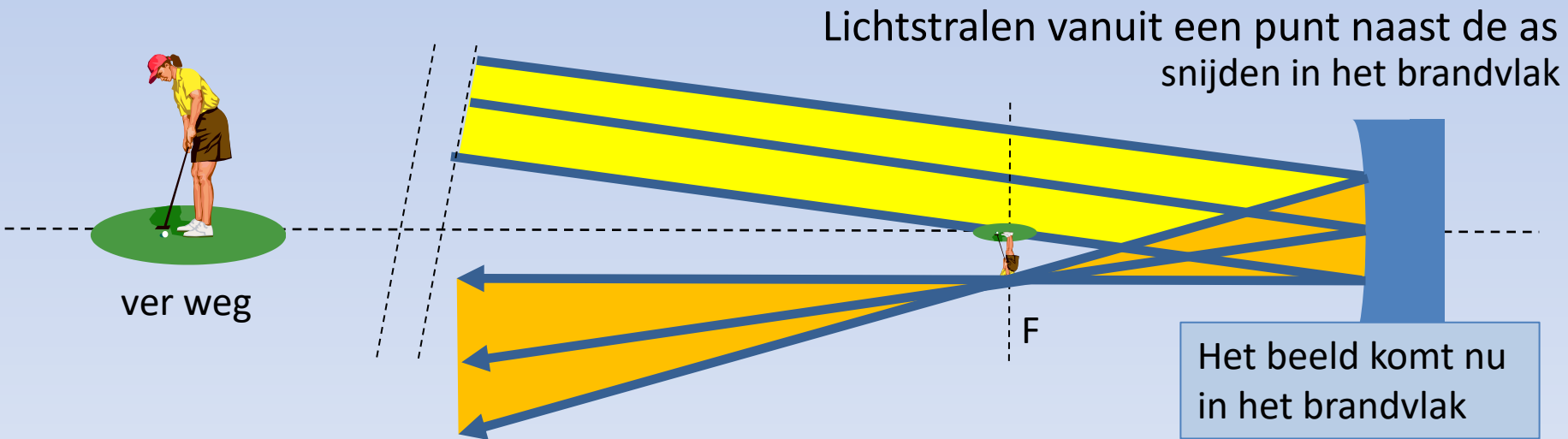
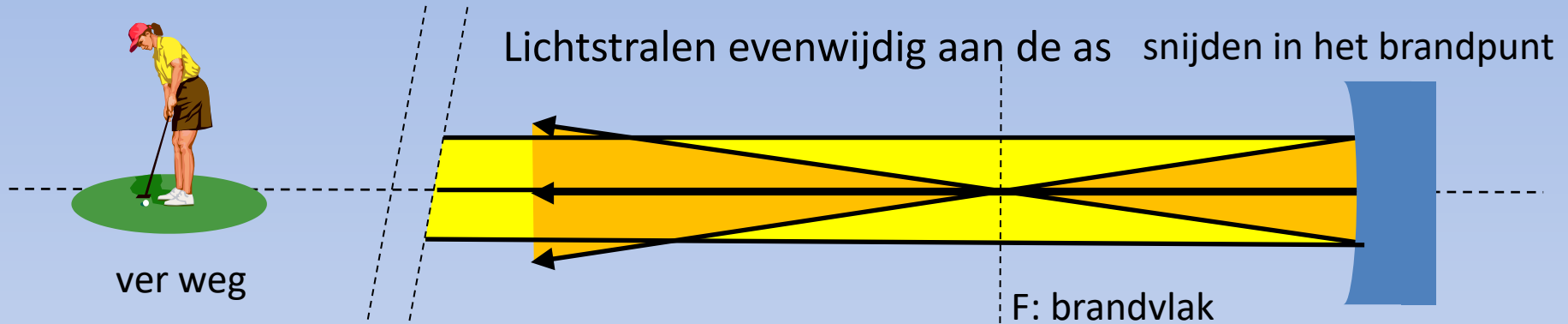
FdM In het snijpunt komt het beeld..... (op scherm, camera, film.....)

3. Afbeelding door een lens van een voorwerp ver weg

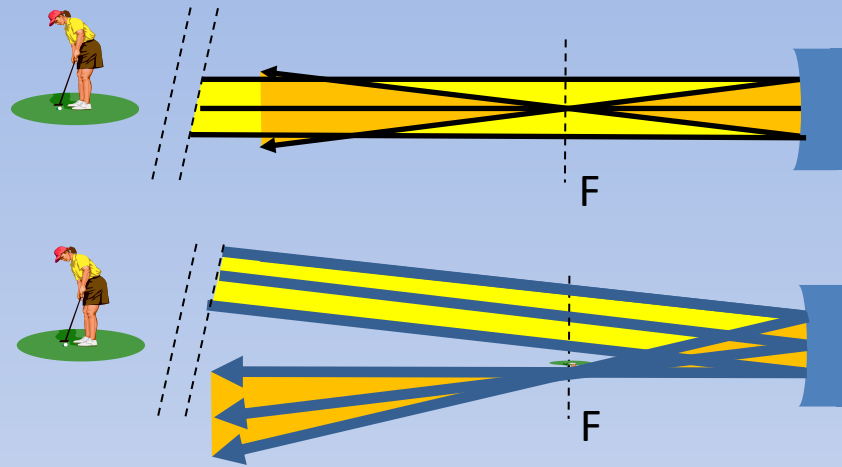
4. Afbeelding met holle spiegel van een voorwerp ver weg

Invallend door brandpunt → terugkaatsing evenwijdig aan as
Invallend op middelpunt: hoek van inval = hoek van terugkaatsing
Alle andere lichtstralen moeten ook door het beeldpunt gaan !

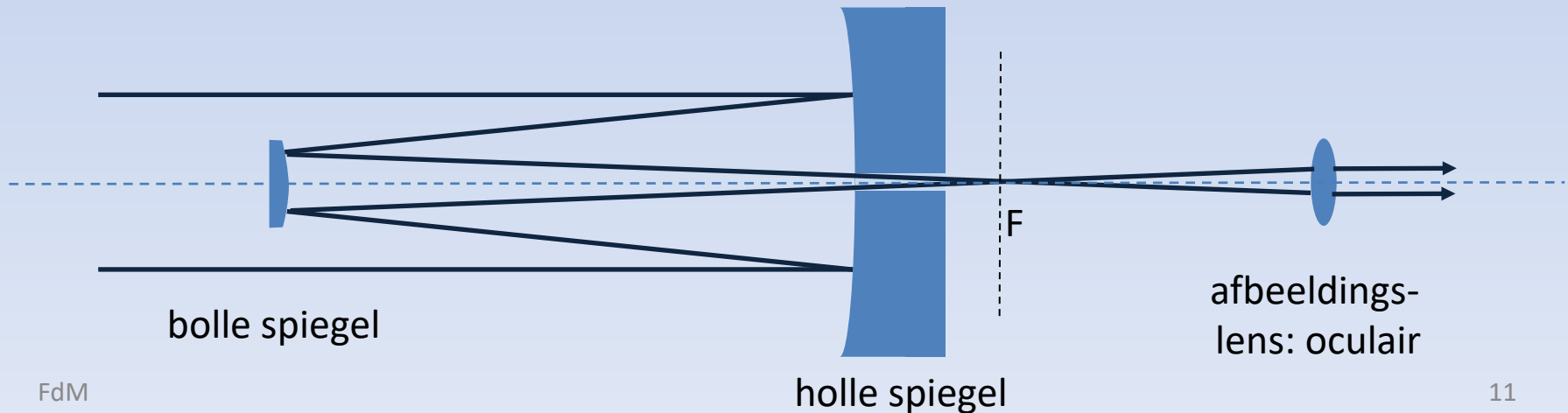
5. holle spiegel -> telescoop

Vorige plaatjes opnieuw:

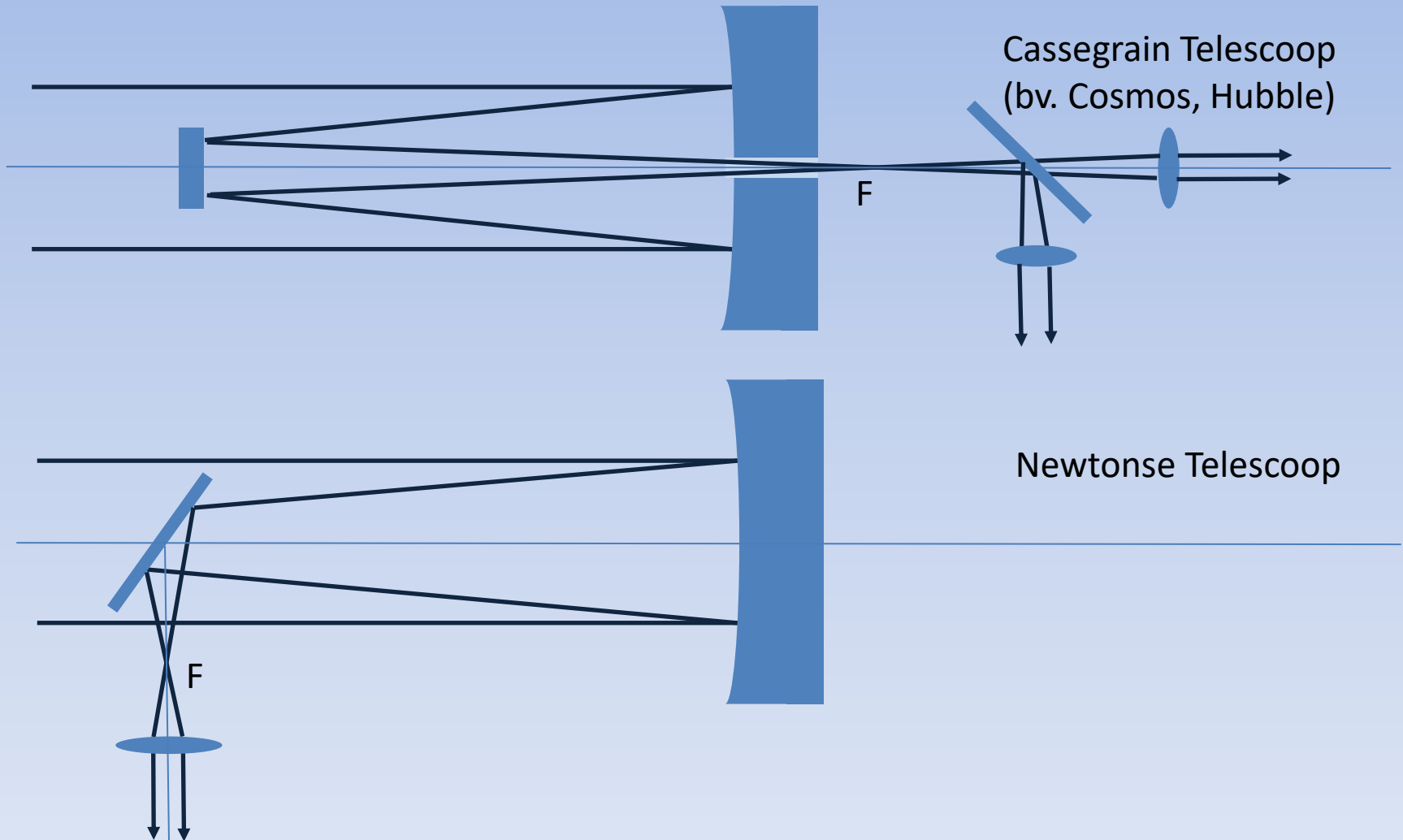
spiegel-telescoop (stralengang "opgevouwen")

F : brandpunten van spiegels (hol+bol) en afbeeldingslens vallen samen

5. holle spiegel -> telescoop

Vorig plaatje opnieuw:

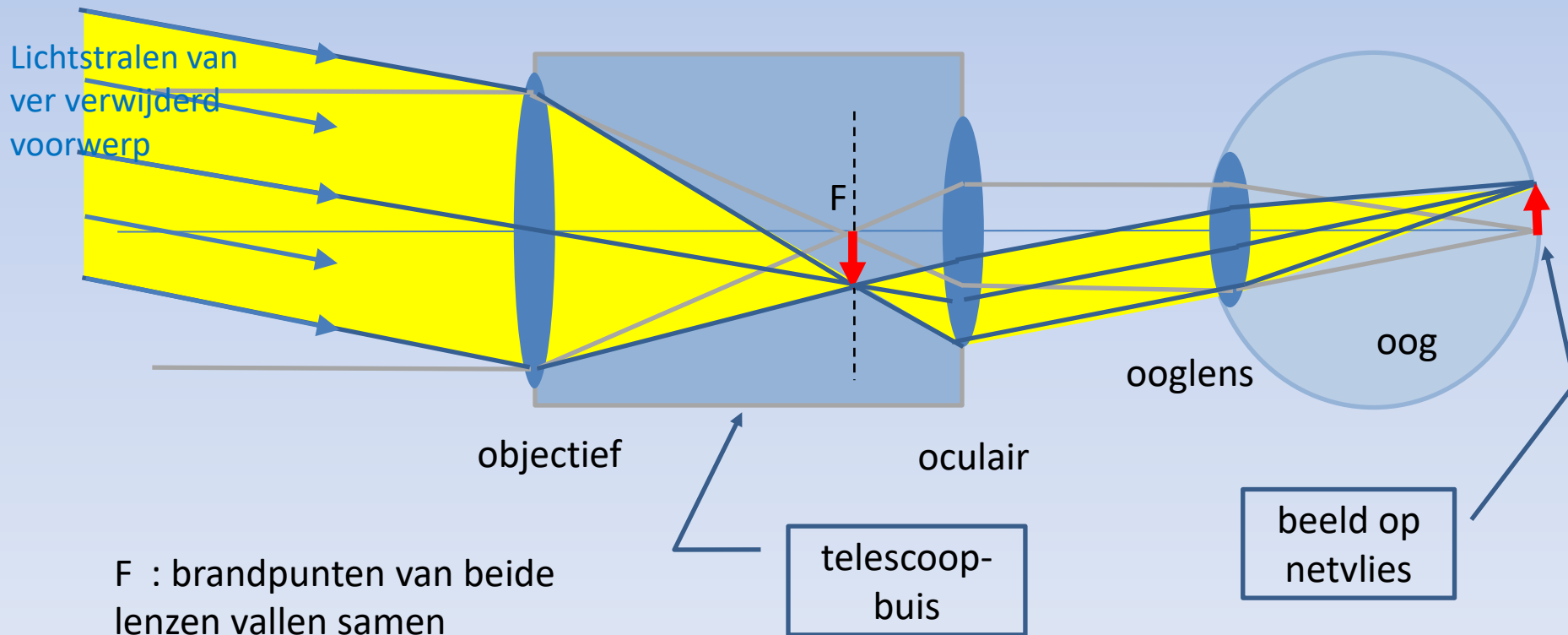
6. De Astronomische kijker

1608 Zacharias Jansen en Hans Lippershey (Middelburg) : patent aangevraagd bij Staten Generaal

1609 Galileo Galilei (volgens Jansen en Lippershey, astronomisch gebruik)

Later Kepler ..... Hubble

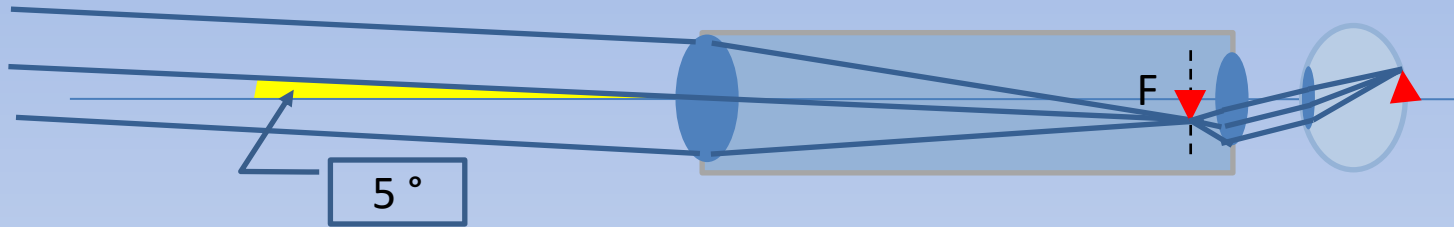
Astronomische telescoop (de originele, met 2 lenzen)

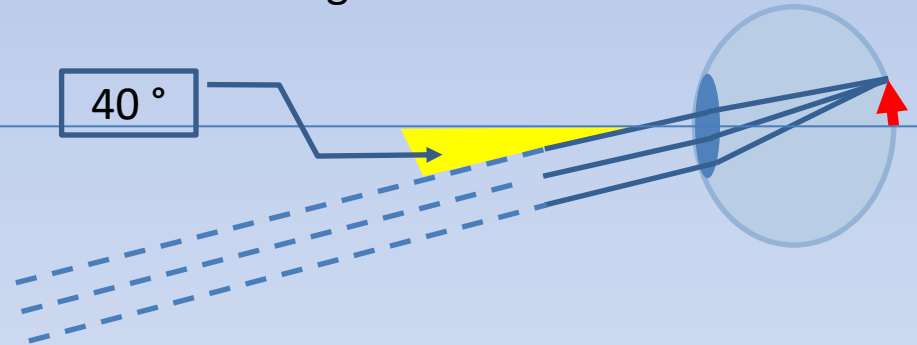

6. Telescoop: vergroting

Stel: Lichtstralen vallen binnen onder een hoek van (bv.) 5 graden.....

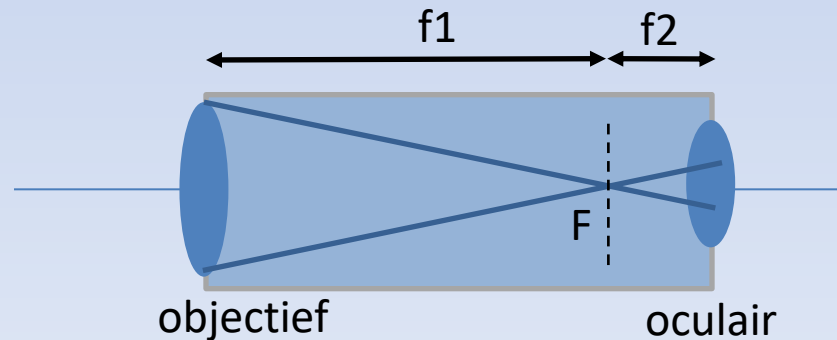

Maar het oog ziet de lichtstralen onder een veel grotere hoek binnenkomen.....
(bv. 40 graden)

De **vergrotingsfactor** is dan :
 $40/5 = 8 \times$

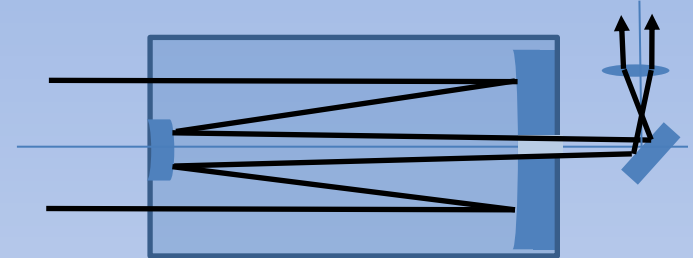
De **vergrotingsfactor** is gelijk aan:
de verhouding van de twee
brandpuntsafstanden: f_1 / f_2 .

6. De COSMOS – Telescoop

Meade LX200 ACF - 16 inch

16 inch = 41 cm

Diameter holle spiegel = 41,6 cm

Diameter bolle spiegel = 12,7 cm

Brandpuntsafstand

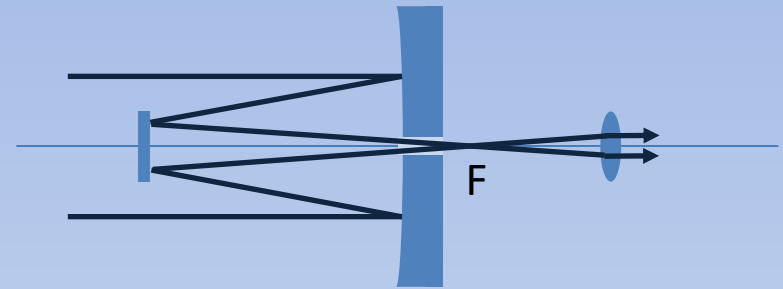
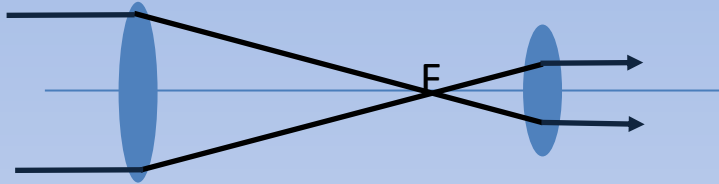
holle+bolle spiegel = 406,4 cm.

Keuze oculair bepaalt vergroting :

Brandpuntsafstand abeeldingslens (oculair-lens)	Vergroting
1,0 cm	406,4 x
2,0 cm	203,2 x

De zuil gaat tot in fundering;
De knik is richting hemelpool.

6. Telescoop: lens vs. spiegel

Voordelen van spiegel-telescoop t.o.v. lens-telescoop:

- (veel) grotere **diameter** mogelijk, dus grotere lichtopbrengst
- minder **slijpen** nodig (nadeel spiegel: soms opnieuw opdampen nodig)
- grote spiegel is veel **goedkoper** dan grote lens
- spiegel kan **in facet-vorm** gemaakt worden,
hierdoor wordt plaatselijk nastellen mogelijk
- veel lichtere constructie, dus mechanische **ophanging** eenvoudiger
- **opvouwen** stralengang mogelijk, dus kortere buis

7. Bonus: waarom is een satelliet gewichtloos ?

Horizontale worp met een bal naar het oosten:
De bal valt op zeg 20 m afstand neer

Je gooit steeds harder
(steeds hogere snelheid):

- de bal komt tot over de Duitse grens
- de bal komt tot in Berlijn
- de bal komt tot in Moskou
- de bal komt tot in New York
- de bal maakt een rondje en valt achter je neer

En nog harder:

- de bal maakt twee rondjes
- de bal maakt heel veel rondjes.....

Dit is een SATELLIET.

Een SATELLIET valt dus steeds, maar precies om de aarde heen,
dus geen GEWICHT (= 0 kg op een weegschaal)
(maar hij heeft wel MASSA !!
en hij voelt de ZWAARTEKRACHT, want hij valt)

Hoe werkt een TELESCOOP ?

1. De **Hubble** en **Cosmos** Telescopen
2. Afbeelding door een **lens**
3. Idem. van een voorwerp **ver weg**
4. Afbeelding met een **holle spiegel** van een voorwerp ver weg
5. Van holle spiegel naar **telescoop**; soorten
6. Telescoop: de **astronomische telescoop**.
7. De **COSMOS telescoop**.
8. Bonus: waarom is een satelliet **gewichtsloos**?

Dank u